

TARTU ÜLIKOOLI VILJAND KULTUURIAKADEEMIA

Etenduskunstide osakond

Tantsukunsti õppekava

Stella Kruusamägi

**LOOMALIKU LIIKUMISE STRUKTUREERITUD
ÕPETAMINE**

Tantsuõpetaja kutse lõputöö

Juhendaja: Joonas Tagel, BA

Kaitsmisele lubatud.....

(juhendaja allkiri)

Viljandi 2017

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. EELLUGU	4
2. LOOMALIKU LIIKUMISE ÕPETAMINE LÄBI KAASAEGSE TANTSU TEHNIKA JA IMPROVISATSIOONI	5
3. TÖÖPROTSESS	7
3.1. Tööprotsessi kirjeldus ja analüüs	7
3.2. Meetodite kasutus ja analüüs	8
3.3. Loomaliku liikumise raamistatud improvisatsiooniline mäng	11
4. MINA KUI UURIJA	13
4.1. Probleemkohad loomaliku liikumise struktuuri loomisel	13
4.2. Kas loomalikkus on loomulik ehk kas loomalikkus on inimlik	14
5. TULEMUSED	16
5.1. Õpilaste tagasiside	16
KOKKUVÕTE	20
KASUTATUD ALLIKAD	21
SUMMARY	23
LISAD	24
Lisa 1 Tagasiside küsitlus	24
Lisa 2 Tunni videosalvestis	25
Lisa 3 Lihtlitsents	26

SISSEJUHATUS

Käesolevas tantsuõpetaja kutse lõputöös kirjutan loomaliku liikumise struktureeritud õpetamisest. Valisin selle teema, sest olen loomalikku liikumist juba viis aastat praktiseerinud ja uurinud. Kirjutasin ka oma seminaritöö teemal “Loomalik liikumine inimese tantsu kontekstis”. Seega võib öelda, et tantsuõpetaja kutse lõputöö on justkui jätk seminaritööle. Tantsuõpetaja kutse lõputöö võimaldas mul viia teooria ja praktika kooskõlla ning luua struktuur, millest lähtuvalt lõin loomaliku liikumise õpetamise metoodika.

Antud töö eesmärgiks oli loomaliku liikumise baasi otsimine ja selle edasiandmiseks struktuuri loomine. Kaasates kaasaegse tantsu põrandatehnikat ning rakendades õpitut läbi loomaliku liikumise raamistatud improvisatsioonilise mängu nii individuaalselt kui ka läbi paarilise tunnetuse. Sellega seoses püstitasin küsimuse: Kuidas luua loomaliku liikumise baasi nii, et jõuda välja raamistatud improvisatsioonilisse mängu?

Antud töö esimeses peatükis kirjutan kus kohas viisin läbi oma tantsuõpetaja kutse lõputöö loovpraktika, millise grupiga oli tegu ning milline on õpilaste taust.

Teises peatükis kirjutan loomaliku liikumise õpetamisest läbi kaasaegse tantsu tehnika ja improvisatsiooni. Tuues välja meetodid ning nende vajalikkuse.

Kolmandas peatükis kirjutan tööprotsessist. Tuues välja tööprotsessi kirjelduse ja analüüsi, meetodite kasutuse ja analüüsi ning kuidas tekkis loomaliku liikumise raamistatud improvisatsiooniline mäng.

Neljandas peatükis kirjutan endast kui uurijast, probleemolukordadest loomaliku liikumise struktuuri loomisel ning kas loomalikkus on loomulik.

Viiendas peatükis kirjutan tulemuste kohta: kas jõudsin protsessi lõpuks välja sinna kuhu olin pürgimas. Samuti toon välja õpilaste tagasiside ning analüüsin seda.

1. EELLUGU

Oma tantsuõpetaja lõputöö praktika viisin läbi S-Stuudio I trupiga ajavahemikus september 2016 kuni märts 2017, Viljandis. Antud trupi juhendajateks on Leanika Mändma, Karoline Suhhov ja Mirell Šmidt. Tunnid mida läbi viisin toimusid erinevatel aegadel. Vahel kaks korda nädalas, vahel kord nädalas ning vahel üldsegi üle nädala. Tavaliselt toimusid tunnid esmaspäev ja kolmapäev või esmaspäev ja neljapäev. Tundide kestus oli poolteist tundi ehk 90 minutit. Õpilasi oli rühmas kokku seitse. Enamus õpilastest on kuulunud antud truppi juba mitmeid aastaid.

Õpilased on varasemalt kokku puutunud showtantsu, tänavatantsu, swing tantsu, jazz tantsu ning paljude teiste erinevate tantsustiilidega. Kaasaegse tantsuga on õpilased samuti kokku puutunud, kuid pigem pisteliselt.

Valisin S-Stuudio oma tantsuõpetaja kutse lõputöö jaoks just hea distsipliini, loovuse ja tantsutehnilise taseme tõttu. Rääkides õpetaja Mändmaga, määras ta mulle I trupi vanuses 13-16. Kuna olen ka varasemalt S-Stuudios tunde asendanud, siis puutusin ka tegelikult juba varasemalt just selle sama trupiga kokku. Seetõttu teadsin ka ette, mis grupiga hakkab tööd tegema ning millised nad on - väga iseseisvad, üksteisega arvestavad, hea distsipliiniga ja loovad ning hea tantsutehnilise tasemega. Sellest grupist saigi niiöelda minu “test grupp”, kelle peal hakkasin uut struktuuri välja töötama.

2. LOOMALIKU LIIKUMISE ÕPETAMINE LÄBI KAASAEGSE TANTSU TEHNIKA JA IMPROVISATSIOONI

Käesolevas peatükis toetun peamiselt Stella Kruusamäe, Georgette Schneer'i, Danielle Mary Jay ning Gayle Kassing'u töödele.

Käesolevas peatükis kirjutan loomalikust liikumisest läbi kaasaegse tantsu tehnika, improvisatsiooni ja mängu. Kuna loomalik liikumine läbi kaasaegse tantsu tehnika ja improvisatsioonilise mängu vajab kindlat struktuuri, siis järgnevalt kirjeldangi enda valitud meetodeid ning põhjendan nende kasutamist.

Pidasin mõistlikuks alustada loomaliku liikumise meetodist, mille kombineerisin kaasaegse tantsu põrandatehnikaga. Oma seminaritöös "Loomalik liikumine inimese tantsu kontekstis" (2016) tõin välja, et tantsudes on kujunenud kindlat tüüpi loomad, keda imiteeritakse. Tavaliselt ei imiteerita näiteks kaelkirjakut või koalat, sest nende liikumist on raske järgi teha (Kruusamägi 2016, lk 16). Seepärast pidasingi mõistlikuks valida välja loomad keda on lihtne jäljendada. Näiteks: kass, konn, ahv, karu, sisalik ja skorpion.

Samuti tõin oma seminaritöös välja, et loomaliku liikumise mõistet üheselt mõistetavana ei eksisteeri, kuigi teatud tantsijate kohta öeldakse, et nad liiguvad nagu loomad. Loomaliku liikumise mõiste all on siiski teatud tendentse, mille kaudu loomalikku liikumist kirjeldatakse: graatsilisus – elegantsus, jõulisus, pehmus ja jäikus, sest täpselt nii kirjeldataksegi loomalikku liikumist (Kruusamägi 2016, lk 23). Järgnevalt rakendasin loomaliku liikumise põhiliikumiskvaliteete eelnevalt nimetatud loomade jäljendamisega ning kombineerisin sisse kaasaegse tantsu põrandatehnika. See võimaldas õpilastel enda jaoks lahti mõtestada, mis on loomalik liikumine ning kuidas seda rakendada.

Moderntantsu õppejõud Georgette Schneeer kirjutas raamatus “Movement Improvisation: In the Words of a Teacher and Her Students” (1994), et improvisatsioon kutsub liikumises esile: vabadust, spontaansust, ettekavatsematust, mitteametlikkust, impulsiivsust, ettevalmistamatust ning läbimõeldamatust (Schneeer 1994, lk 3). Teiseks meetodiks kasutasingi loomaliku liikumise avastamist läbi improvisatsiooni. Lõhkudes ära tänapäeva tantsukoolide mantra, kus korratakse igal tunnil üht ja sama tantsu võistlustele minemise jaoks. Seepärast andsingi õpilastele võimaluse avastada midagi uut ja huvitavat, mis samal ajal arendaks nende loomingulist mõtlemist ja keha kasutust. Samuti oli see vajalik, et näeksin mis valikuid õpilased teevad, kui spontaansed nad suudavad olla ning mil viisil suudavad õpilased end väljendada. See meetod oli edasiviivaks jõuks, sest andis õpilastele eelpagasi, kuidas hiljem mängus õpitut läbi improvisatsiooni rakendada.

Tantsupedagoogid Danielle Mary Jay ja Gayle Kassing on kirjutanud raamatus “Dance Teaching and Methods and Curriculum Design” (2003), et harjutuste ja kombinatsioonide esitlemine loogilises jadas koos väikese väljakutsega on hea ülesehituse aluseks (Jay & Kassing 2003, lk 53). Kolmandaks meetodiks kasutasingi kombinatsioonide õpetamist, mis annab õpilasele kindla arusaama kuidas rakendada liigutusi nii, et tekiks loogilises järjestuses jada. Tänu sellele oli ka märksa kergem minna edasi järgmisele meetodile, kombinatsioonide loomine läbi õpitu.

Neljandaks meetodiks kasutasin kombinatsioonide loomist läbi õpitu. See on oluline selleks, et arendada õpilaste mõtlemist. Samuti andis see meetod õpilastele vabaduse luua enda kehast lähtuvalt, kaasates siiski loomalikku liikumist.

Viiendaks ja kõige olulisemaks meetodiks kasutasin mängulisust ehk loomaliku liikumise raamistatud improvisatsioonilist mängu, mis kaasab paarilise tunnetust, eelneva materjali õpitut, mängu reegleid ning uut tehnikat, mida hakkasime mängus koos paarilisega rakendama. Materjal mida tundides käsitlesin oli oluline selleks, et õpilastele tekiks oskus kasutada raamistatud improvisatsiooni loomaliku liikumise mängus.

Siinkohal pean vajalikuks liikuda edasi tööprotsessi juurde, et kirjeldada lähemalt meetodeid mille juurde jõudsin läbi otsingute ning kuidas ja miks hakkasin just neid meetodeid rakendama.

3. TÖÖPROTSESS

Käesolevas peatükis kirjutan tööprotsessi kirjelduse ja analüüsi, tuues välja olulised punktid: kuidas protsess kujunes, kuidas minu kui uurija/tantsuõpetaja meetodid hakkasid tööle, kuidas toimus töö õpilastega ning kuidas tekkis loomaliku liikumise raamistatud improvisatsiooniline mäng.

3.1. Tööprotsessi kirjeldus ja analüüs

Õpetamisel rakendasin enda kogemusi, teadmisi ja uuritut. Alustasin õpilastega rahulikus tempos, rakendades baastehnikat. Järk-järgult hakkasin kasvatama tempot ning tooma sisse raskemaid ülesandeid. Liikudes edasi järgmistele ülesannetele, mida mainisin eelnevas peatükis “Loomaliku liikumise õpetamine läbi kaasaegse tantsu tehnika ja improvisatsiooni”.

Tunnid algasid alati soojendusega, et valmistada keha ette järgnevaks. Tavaliselt kasutasin soojenduseks improvisatsioonilisi ülesandeid. Protsessi alguses tegelesime loomade jäljendamise ja kaasaegse tantsu põrandatehnika põhielementidega. Protsessi keskel tegelesime eelneva õpitu, improvisatsiooniliste ülesannete, kombinatsioonide õppimise ja loomisega. Protsessi lõpus tegelesime loomaliku liikumise mänguga, sest selleks ajaks olid õpilased omandanud tehnika, mida rakendada mängus läbi raamistatud improvisatsiooni. Iga tund lõppes tagasiside ja analüüsiga. Õpilased said rääkida oma kogemustest: mis meeldis, mis ei meeldinud, mida tundsid, nägid jne...

3.2. Meetodite kasutus ja analüüs

Käesolevas alapeatükis toetun peamiselt Dr John Pymm'i, Ann Cooper Albright'i, David Gere'i, Waldeloir Rego, Matan Levkokowich'i ja Ido Portal'i töödele, kes loomaliku liikumise või sarnaste meetoditega on varasemalt kokku puutunud.

Loomaliku liikumise loomisel läbi kaasaegse tantsu põrandatehnika toetusin liikumiskvaliteedile, tunnetusele, erinevate loomade jäljendamisele ja kaasaegse tantsu põrandatehnika printsiipidele. Kasutusele tulid kukerpallid, libistamised, rullid, käpulikõnd, jooksud, roomamised ning erinevate loomade imiteerimine. Näiteks kassikõnd, ahvikõnd otse, ahvikõnd küljega, ahvi hüpped, krabikõnd, karukõnd üksi ja koos paarilisega, karukõnd otse, konna hüpped, skorpioni hüpe, sisaliku erinevad roomamised jne... Selline meetod aitas õpilastel aru saada erinevate loomade liikumiskvaliteedist ning kuidas saavutada sümbioos põrandatehnikas ja loomalikus liikumises.

Wolverhamtoni ülikooli kunsti osakonna juhataja Dr John Pymm väidab raamatus "A Student's Guide to AS Performance Studies for the OCR specification" (2004), et kaasaegse tantsu põrandatehnika on keerukas oma vahelduva tempo poolest. Kord on aeglane, kord kiire (Pymm 2004, lk 59). Tundides tegelesime samuti vahelduva tempo arendamisega, sest loomalik liikumine võib olla nii kiire kui ka aeglane, ent samas jäik, graatsiline, jõuline ja pehme. Selleks, et tehnika tööle hakkaks tuleks saavutada sümbioos kõigist eelnevatest liikumiskvaliteetidest. Tundides tegelesimegi täpse liikumise jäljendamisega. Isegi kui liikumine oli maksimaalses kiiruses, ei tohtinud ära kaotada liikumise kvaliteeti.

Loomaliku liikumise avastamisel läbi improvisatsiooni toetusin tunnetusele, raamistatud improvisatsioonile, liikumise avastamisele, grupi ja paaris ülesannetele. See tähendas seda, et kui õpilastel oli juba paras pagas loomalikust liikumisest, andsin ülesandeks improviseerida liikumistega, mida olime varem tunnis käsitlenud. Kord jagasin grupi pooleks ning andsin ülesandeks teisi vaadata, et õpilased oskaksid hiljem analüüsida ja tagasisidet anda. Teinekord jagasin õpilased hoopiski paarideks, kasutades sama meetodit. Arvan, et see oli oluline, et õpilased näeksid üksteist liikumas ning oskaksid hiljem analüüsida ning võib-olla isegi teisi parandada.

Oberlin kolledži tantsuosakonna juhataja Ann Cooper Albright ja professor David Gere on kirjutanud raamatus "Taken by Surprise: A Dance Improvisation Reader" (2013), et

improvisatsioonis tantsija kulgeb edasi ja tagasi tuttava ja mitte tuttava, usaldusväärse ning ootamatu liikumise vahel (Albright & Gere 2014, lk 3). Arvan, et see meetod aitas õpilastel luua paremat arusaama õpitust ning kuidas nende meel ja keha saavad aru, mis on nende jaoks loomalik liikumine. Samuti aitas see õpilastel aru saada milliste tuttavate ja mitte tuttavate liikumiskvaliteetidega saavad nad improvisatsiooni ajal tegeleda. Minul kui uurijal/õpetajal oli huvitav jälgida õpilaste valikuid, kuidas ja mida nad kasutavad. Kuna igal õpilasel on oma arusaam loomalikust liikumisest, siis oli ka põnev jälgida milline sisemine loom kelleski peitus. Selle põhjal tekkis mul tihti uusi ideid, mida järgnevalt edasi rakendada.

Kombinatsioonide õpetamisel toetusin materjalile, mida olime eelnevalt käsitlenud. See tähendas seda, et eelneva materjali põhjal valmistasin erinevaid loogilise ülesehitusega kombinatsioone, mida hiljem õpilastele õpetasin. Kombinatsioonide õppimine aitas õpilastel aru saada, kuidas hakkab loomalik liikumine tööle kaasaegse tantsu tehnikaga sidudes. Samuti arendas see õpilastel jäljendamise oskust, tehnikat ning hoidis ära kohmaka liikumise.

Kõige olulisemaks meetodiks kasutasin mängulisust ehk loomaliku liikumise raamistatud improvisatsioonilist mängu – kaasates paarilise tunnetust, eelneva materjali õpitut ja samuti ka mängu reegleid ning uut tehnikat, mida hakkasime mängus koos paarilisega rakendama. Eelnev materjal mida tundides käsitlesime oli oluline baas selleks, et õpilastele tekiks mängus oskus improviseerida. Järgnevalt hakkasimegi tegelema paarilise tunnetusega. Näiteks, paarilised kükitavad näoga üksteise poole, olles konna asendis. Seejärel hakkavad paarilised mängima kätega rahulikus tempos ning püüavad paarilist kavaldades tasakaalust välja lükata. Sama liikumist kasutasime ka püsti olekus. Mängule lisandus veel juurde kätega suundade andmine. Näiteks üks annab suuna, teine liigub eest ära. Lisandusid ka maha võtmised ja löögid, mille järel teine paariline põgeneb. Ehmatamised, blokeerimised, selja, pea, naba puudutamised. Seega see, keda puudutati, kükitab ning teine paariline teeb löögi üle pea. Samuti lisandusid käpuli liikumised (pidev silmside). Eelnevalt mainitud on mõningad mängu liikumisviisid, kuid neid on veel omajagu.

Järgnevalt toon välja erinevad stiilid kust sain inspiratsiooni loomaliku liikumise mänguks. Esimeseks inspiratsiooni allikaks oli Capoeira. Etnoloog, ajaloolane ja folklorist Waldeloir Rego viitas oma raamatus “Capoeira, A Philosophy of The Body” (1968), et Capoeira ehk afrobrasiilia võitluskunst on saanud oma liikumiskeele arenemisel

inspiratsiooni loomadest (Rego 1968). Seetõttu tundus see valik õige olevat, eriti kui liikumised imiteerivad kindlaid loomi ning nimetused on omakorda pandud loomade järgi. Näiteks: macaco, mis viitab tagurpidi ahvi hüppele või scorpion, mis viitab löögile. Kuna olen ka ise capoeirista¹, siis mainin ära, et Jogo De Capoeirat mängides, peab olema kiire, väle, tähelepanelik. Täpselt nagu loomad, kes peavad pidevalt loomariigis enda elu eest võitlema.

Teiseks inspiratsiooni allikaks oli Matan Levkowich'i Animal Instinct koolitus Berliinis. Levkowich'i koolituselt panin nii mõndagi kõrva taha ning rakendasin hiljem mõningaid harjutusi tundides. Siinkohal toon näite videost Matan Levkowitch'i video "Animal Instinct Practice: Norway" (2014), kus Matan ja Ady Elzam mängivad "playfight'i". Tänu sellele sarnaneb loomaliku liikumise mäng just playfight'i ja Capoeiraga, sest olen lisanud teatud elemente, mida kasutakse ka neis mängudes. Teisalt ei saa öelda, et see oleks päris sama, sest olen lisanud väga palju omapoolseid reegleid ja tehnikat, et mäng oleks veel vabam ja mängulisem, ent samas kindlate reeglite ja liikumisviisiga. Samuti on huvitav arendada omapoolset loomaliku liikumise mängu. Eriti kui avastan pidevalt õpilaste liikumises midagi uut ja huvitavat, mida võiks tulevikus selles samas mängus rakendada.

Kolmandaks inspiratsiooniallikaks oli Ido Portal: Movement Culture'i kompanii, mis tegeleb loomaliku liikumisega inimese liikumise kontekstis. Siinkohal toon näite videost Ido Portal: "THE MOVEMENT CAMP" (2015), mis annab ülevaate sellest millega tegeleb Ido Portal'i kompanii. Ido Portal'i kompanii on tegelikult olnud juba mitmendat aastat üheks minu esimeseks inspiratsiooni allikaks. Ido Portal'i kompaniil on suures mahus liikumise otsimist, tehnikat, mängude ja erinevate intervjuude videoid, mis kindlasti on mind, kui loomaliku liikumise harrastajat, mõjutanud. Samuti on Ido Portal tegelenud capoeiraga ning kindlasti selgitab ka see tema teatud valikuid.

---

¹ Capoeirista – Capoeiraga tegeleja

3.3. Loomaliku liikumise raamistatud improvisatsiooniline mäng

Käesolevas alapeatükis toetun ajaloolase Johan Huizinga raamatule “Mängiv inimene: Kultuuri mänguelemendi määratlemise katse” (2003). Huizinga sõnul on mäng vanem kui kultuur, sest nii puudulikult kui kultuuri mõistet piiritletud ongi, igal juhul eeldab ta inimkooselu, ja loomad ei oodanud inimest, et too neid mängima õpetaks. Loomad mängivad just niisamuti nagu inimesedki. Kõik põhijooned on olemas juba loomade mängus. Pruugib vaid jälgida kutsikaid mängimas, et täheldada nende lustlikus müramises kõiki neid jooni. Nad kutsuvad üksteist mängima omalaadse tseremoniaalse käitumise ja liigutustega. Nad peavad kinni reeglist, et ei tohi kamraadi kõrvast hammustada. Nad teevad näo, nagu oleksid nad kohutavalt kurjad. Ja mis tähtsaim: see kõik pakub neile väga suurt lõbu ja lusti (Huizinga 2003, lk 9-10).

Mängu mõte kui selline tekkiski mul tegelikult peale “Animal Instinct” koolitust Berliinis. Sain aru, et kui olen suutnud luua baasi, siis on võimalik ka selle baasiga midagi peale hakata. Sellest lähtuvalt tekkiski mõte, et kui nüüd on olemas baas loomalikust liikumisest, siis kuidas rakendada baasi ära nii, et see muutuks mänguliseks. Saingi aru, et mäng ehk mängulisus on just see märksõna kuhu sooviksin jõuda. Hakkasin seejärel looma enda teadmistest ja oskustest struktuuri mis võiks mängus olla. Mõtlesin, et ei saa lihtsalt kasutada kogu tehnikat mida koolitusel õppisin, vaid soovin luua enda kontseptsiooni, mängu. Mõtlesin, et kui “Animal Instinct” playfight’i mäng põhineb paarilise kehaga kontakti loomisel, siis peaksin leidma mingisuguse teise lähtepunkti. Esimeseks lähtepunktiks võtsingi erinevad stiilid ja meetodid mida annab loomaliku liikumisega kombineerida. Näiteks: capoeira, loomade jäljendamine, improvisatsioon, playfight’i mõningad elemendid, kaasaegse tantsu põrandatehnika ja kontaktimprovisatsioon. Kui see oli paigas, siis mõtlesin kuidas edasi minna. Peaksin need asjad omavahel kuidagi siduma. Sellest lähtuvalt tekkiski mul teine lähtepunkt ehk raamistatud improvisatsioon. See tähendas seda, et varasem õpitu mida olime tundides käsitlenud ning uus tehnika, mis hakkab tekkima tuleb omavahel siduda läbi improvisatsiooni. Annan pagasi, annan reeglid, kuid paarilisega mängides tuleks silmas pidada kõike eelnevat õpitut. Reeglid, mis püstitasin olid suhteliselt lihtsad, sest minu eesmärgiks oli mängulisus. Andes õpilastele veel rohkem vabadust ja ruumi. Siinkohal väidab ka Huizinga, et mängu lähteks ja põhialuseks on peetud vabanemist elujõu ülejäägist (Huizinga 2003, lk 10).

Igal mängul on ka omad reeglid, et mäng toimiks. Paul Valery on toonud välja tähtsa mõtte: mängureeglite suhtes pole võimalik mingi skeptitsism. Neid määrav alus on ju vankumatult antud. Niipea kui reeglitest üle astutakse, variseb mängumaaailm kokku. Mängima peab ausalt (Valery 2003, lk 20-21 järgi). Järgnevalt toon välja loomaliku liikumise raamistatud improvisatsioonilise mängu reeglid:

1. Mäng toimub ringis. Mängus olijad seisavad ringis ning üks paar liigub ringi keskel.
2. Mängus rakendatakse õpitut läbi raamistatud improvisatsiooni, suheldes paarilisega kehakeele kaudu.
3. Mängus on oluline paarilisega suhestumine.
4. Mängus ei ole ühtki võitjat.
5. Mängus on oluline silmside.
6. Paarilist on võimalik vahetada. See, kes seisab ringis, võib minna ringi keskele ning valida omale ühe mängijatest, kes hetkel mängib.
7. Mängus osalemine on vabatahtlik. Osaleja võib ka lihtsalt ringis seista ning teisi jälgida, keegi ei pea sunniviisiliselt mängima. Vabatahtlikkusele on viidanud ka Huizinga. Tema sõnul igasugune mäng on esiteks ja ennekõike vaba tegevus. Pealesunnitud mäng pole enam mingi mäng. Kõige rohkem võib see olla mängu matkimine (Huizinga 2003, lk 16).

Eelneva alapeatüki all tõin välja mõningad näited mida raamistatud loomaliku liikumise improvisatsiooni mängu all kasutatakse. Kuna tegemist on minu loodud struktuuriga, siis ei pea oluliseks, et peaksin kõik nüansid välja tooma. Need asjad võiksid jääda minu teada ning inimeste teada, kes on käinud minu tundides või koolitustel.

Järgnevalt peangi vajalikuks liikuda edasi järgmise peatüki juurde “Mina kui uurija”.

4. MINA KUI UURIJA

Käesolevas peatükis kirjutan probleemkohtadest loomaliku liikumise struktuuri loomisel ning kas loomalikkus on loomulik.

Tantsuõpetaja kutse lõputöö raames nimetaksin end kui uurijaks. Uurides kuidas luua struktuuri, kuidas rakendada oma meetodeid ning kuidas panna enda loodud meetodid tööle.

Antud töö peatükis kirjutan probleemkohtadest loomaliku liikumise struktuuri loomisel ja kas loomalikkus on loomulik ning kuidas see on seotud loomaliku liikumisega.

4.1. Probleemkohad loomaliku liikumise struktuuri loomisel

Antud alapeatüki all pean vajalikuks kirjutada just struktuuri loomise probleemkohtadest, mitte õpilastest. Keskpunktiks olen siiski mina ehk minu metoodika loomine ning kuidas see õpilaste peal tööle hakkab.

Protsessi alguses teadsin täpselt mille otsimise, loomise ja edasiandmisega tegelema hakkan. Kuna olen loomaliku liikumisega juba viis aastat tegelenud, siis oli mul üpriski selge pilt, et soovin luua loomaliku liikumise metoodikat. Teadsin kuidas alustan ning mis meetodit esimesena kasutan. Teadsin, et peaksin sellega kuhugi välja jõudma. Sellegipoolest ei olnud mul veel päris paigas see, kuhu soovin välja jõuda. Loomaliku liikumise struktuur hakkas kuidagi järk-järgult välja joonistuma. Arvan, et see tegelikult oli õige asjade kulg, sest tegelesin siiski otsimisega: kuidas luua oma enda metoodikat, loomalikku liikumist silmas pidades.

Kolmanda peatüki all, tööprotsess, tõin välja valitud meetodid mida rakendasin. Need meetodid kujunesidki kõik järk-järgult. Suurt rolli mängis minu jaoks loogiline järjestus,

isegi kui kõik meetodid olid ükshaaval tekkimas. Arvan, et ka tänu sellele jõudsin välja sinna, kuhu jõudma pidin.

Püüdsin iga meetodi jaoks võtta piisavalt aega, et õpilased jõuaksid kohaneda. Tean, et tavaliselt noored soovivad kõike hästi ruttu ja kiiresti teha, et kohe järgmise asja kallale asuda. Mina aga leidsin, et võtame rahulikult. Kulutame piisavalt aega iga meetodi peale, sest meil ei ole ju tegelikult kuskile kiire. Tähtis on protsess. Tänu rahulikule protsessile sain ka aru, et see oli seda väärt, sest ilma eelnevate meetoditeta poleks me jõudnud sinna, kuhu jõudsim. Samuti mina kui tantsuõpetaja arvan, et protsess on tähtis, õpilased vajavad aega, et uue materjaliga kohaneda ning seda mõtestada.

4.2. Kas loomalikkus on loomulik ehk kas loomalikkus on inimlik

Käesolevas alapeatükis toetun Hasso Krulli, Stella Kruusamäe, Karl Saksa ning Tanel Tammeti töödele, kes on spetsiifilisemalt loomalikkusest kirjutanud.

Tihti olen kuulnud inimesi vestlemas teemal kas loomalikkus on loomulik ehk kas loomalikkus on inimlik. Siinkohal mina, kui loomaliku liikuja harrastaja arvan, et loomi ja inimesi ei peaks eristama. Arvan, et neid ei peaks isegi tembeldama ning mingisugustesse kastidesse lööma. Siiski mulle isiklikult pakub huvi neutraalne termin – *inimloom*, mida kasutas Hasso Krull artiklis “Loom on inimesele inimene” (2012).

Oma seminaritöös kirjutasin, et inimene on loomariigi üks liike (*Homo sapiens*). Loomade all käsitlesingi mistahes loomariigi liike ning eristasin neist inimese, et neid võrrelda, sest töö eesmärk ei olnud tõestada, et inimene erineb loomast, vaid vaadelda ja võrrelda nende liikumist, tantsu arvesse võttes. (Kruusamägi 2016, lk 4) Isegi kui eristan inimese loomadest, ei tähenda see seda, et sooviksin tõestada, kes on kes, sest loomalik liikumine on juba tegelikult iseenesest väga inimlik. Seega raamistatud improvisatsiooniline mäng ei vaja küsimust, kas loomalikkus on loomulik või kas loomalik liikumine on inimlik. Siinkohal väitis ka Karl Saks minu seminaritöö retsensioonis “Loomalik liikumine inimese tantsu kontekstis” (2016), et loomalik liikumine on inimlik. Samuti lisas Saks: “Ma leian, et “loomalik liikumine” on väga inimlik. Kui jätta kõrvale loomaliike kvaliteetide imiteerimise inimese poolt läbi ajaloo, siis usun, et igas inimeses on juba olemas see, mida võiks nimetada loomalikuks” (Saks 2016, lk 1). Loomaliku liikumise raamistatud improvisatsiooniline mäng küll tegeleb teatud loomade imiteerimisega, ent siiski on sisse poogitud ka muud

tehnikat, mida eelnevalt nimetasin teise peatüki all “Loomaliku liikumise õpetamine läbi kaasaegse tantsu tehnika ja improvisatsiooni”. Arvan, et loomaliku liikumise raamistatud improvisatsiooniline mäng kuulubki *inimloom*a konteksti. Mängijad kasutavad eelnevat õpitut, kuid see, kuidas mängija seda endale tõlgendab, lisabki väärtuse, et iga mängija liigub omamoodi, tehes valikuid puhtalt enda soovidest ja instinktides.

Arvutiteadlane Tanel Tammet kirjutas artiklis “Inimlikkus on loomalikkus” (2017), et inimlikkus või inimeseks olemine tähendab eeskätt loomalikkust ja loomaks olemist. Evolutsiooni produktina on inimeses domineerimas tema ürgne loomalik olemus, mida üldiselt käsitletaksegi inimlikkusena. (Tammet 2017) Seega võib järeldada, et inimene on kandnud nii loomalikkust kui inimlikkust juba ürgsest ajast. Selle põhjal tundub termin *inimloom* üsnagi mõistlik olevat.

Siinkohal liigungi edasi viimase peatüki juurde, et kirjutada tulemuste kohta täpsemalt.

5. TULEMUSED

Käesolevas peatükis kirjutan kas minu kui uurija, tantsuõpetaja pedagoogiline ja uurimuslik eesmärk said täidetud.

Tulemuste põhjal võib väita, et minu uurimuslik eesmärk luua loomaliku liikumise baas nii, et jõuda välja raamistatud improvisatsioonilisse mängu, õnnestus väga edukalt. Tänu S-Studio I trupi test grupele oli mul aega otsida meetodeid ning neid rakendada. Tekitasingi nende meetodite abil ABC, millest lähtuvalt jõutakse välja loomaliku liikumise raamistatud improvisatsioonilisse mängu, mille raames õpilased saavad oma oskuseid ning teadmisi läbi mängu koos paarilisega rakendada. Ühesõnaga kõik eelnevad neli meetodit olid vajalikud, et jõuda välja viienda meetodini – mänguni.

Samuti viies läbi analüüsi viimasel tunnil, sain vägagi positiivset tagasisidet. Õpilased said kogeda midagi täiesti uut ja huvitavat, said teadmised loomalikust liikumisest, õppisid oma keha paremini tundma, õppisid improviseerima, õppisid tehnikat, õppisid kombinatsioone, õppisid loomist ning mis kõige tähtsam, nad õppisid eelneva materjali õpitut rakendama improvisatsioonis.

Arvan, et tantsuõpetaja kutse lõputöö sai edukalt sooritatud ning nüüdsest on mul tulevikuks varnast võtta täitsa oma enda õpetamismetoodika – Loomalik liikumine.

5.1. Õpilaste tagasiside

Antud alapeatüki all kirjutan õpilaste tagasiside kohta. Tuues väljas õpilaste arvamuse ning endapoolse analüüsi.

Viimasel tunnil otsustasin viia läbi tagasiside küsitluse, et uurida lähemalt õpilaste arvamuste ja kogemuste kohta. Kuigi viisin läbi arutelu igal eelneval tunnil, pidasin mõistlikuks teha seda ka viimasel kohtumisel. Viimase ja lõpliku tagasiside tegingi

anonüümses vormis. Anonüümsus mängis ka kasuks, sest õpilased olid julged kirjutama kõike mida süda soovis. Kahjuks aga saan välja tuua viie inimese tagasiside, sest kaks õpilast puudus.

Järgnevalt toongi välja punktid millele õpilased vastasid. Kõigepealt uurisin õpilastelt mida nende jaoks üldse loomalik liikumine tähendab. Vastusteks kirjutati järgmist:

1. Sujuv, täpne, rahulik ja suur liikumine.
2. Tähendab seda, et sa liigud (proovid) looma moodi. Kasutad looma liikumist, tunned nagu oleksid loom.
3. Minu jaoks tähendab loomade liikumine loomade jäljendamist inimese tasandil. Me teeme loomi järgi aga samas ei kaota selles ära inimest.
4. See tähendab minu jaoks üpris vaba liikumist. Palju improvisatsiooni ja põhimõtteliselt enda välja elamist.
5. Loomalik liikumine tähendab minu jaoks seda, et liigud nagu mingi loom ja, et on võimalik teha erinevaid asju.

Järgmiseks uurisin õpilastelt mida nad protsessi käigus õppisid? Vastusteks kirjutati järgmist:

1. Ma õppisin loomaliku liikumise põhitunnuseid. Ehk siis sujuv, rahulik ja täpne liikumine.
2. Õppisin seda, et kuidas väiksemini maas liikuda ja nii, et ise oled nagu loom.
3. Õppisin juurde tehnikat nii maas kui ka seistes. Õppisin rohkem kasutama ära ruumi ja liigutustega rohkem liikuma.
4. Õppisin uut stiili, uut liikumist, uut tehnikat.
5. Õppisin erinevaid liikumisi, õppisin, et tantsustiile on veel haruldasi.

Järgmiseks uurisin kuidas õpilastele meeldisid loomaliku liikumise tunnid. Vastusteks kirjutati järgmist:

1. Täitsa hästi. Lihtsalt esimesel korral olid kukerpallidest õlad veidi sinised.
2. Väga meeldis.
3. Loomaliku liikumise tunnid olid päris toredad. Vahelduseks oli see päris hea. Oli tore õppida midagi, mida igapäevaselt ei õpi ja mis pole väga tavaline.
4. Mulle meeldis, see oli uutmoodi lahe kogemus.

5. Need tunnid olid päris huvitavad, sest ma polnud enne midagi sellist teinud ning ma sain siit ka palju uut teada.

Järgmiseks uurisin mis olid positiivsed ja negatiivsed küljed. Vastusteks kirjutati järgmist:

1. Meeldiski, et oli uus kogemus ja uus treener, uus stiil jne... Midagi erilist mis ei meeldinud ei olnud, aga vahepeal oli meil neid tunde natukene liiga palju järjest.
2. Mulle meeldis, et ma sain hästi palju liikuda ja trenn võttis vähemale. Mulle ei meeldinud väga paaris liikumised.
3. Mulle meeldis harjutustega saali otsast teise otsa liikumine. Mul ei olnud midagi sellist mis otseselt ei meeldinud.
4. Meeldis see, et seda me ei olnud enne õppinud, uus stiil meie jaoks. Ei meeldinud see, et vahepeal tegime liiga palju käte peal liigutusi ehk raskus oli nendel.
5. Meeldis väga uute trikkide õppimine ja nende juppidesse panek. Meeldis ka see, et anti palju ruumi improvisatsioonile.

Viimaks palusin kirjutada milline olin mina õpetajana. Vastusteks kirjutati järgmist:

1. Stella oli tore ja rahulik. Ta ei läinud närvi kui me hakkama ei saanud. Hästi energiline ja sõbralik.
2. Stella oli hästi rahulik, et kui sa ei saanud mingi liikumisega hakkama, siis ta näitas seda uuesti ja proovis seda minuga kaasa teha.
3. Ta oli tore ja võttis igat tundi väga tõsiselt ja rahulikult.
4. Väga rahulik ja oskas hästi õpetada. Oskas aidata, kui vaja. Sõbralik.
5. Stella õpetajana on väga motiveeriv. Ta niiöelda pushib sind tagant kui ta teab, et ma tegelikult asja oskan. Samas ta saab aru kui mul on plokk ees ja lihtsalt ei julge midagi teha. Tema jaoks on vastuvõetav see, et mõni õpib asja kauem, kui teine. Kokkuvõttes on Stella hea treener, kellega teeks hea meelega veel trenni.

Arvan, et õpilastepoolne tagasiside oli igati asjalik, kuigi oleks rohkem soovinud kuulda sellest, kuhu välja jõudsime. Järelikult oleksin pidanud küsimuse ehk veidi teistmoodi formuleerima. Siiski tundub, et õpilastele meeldis ning said uue ja huvitava kogemuse.

Õpilased tõid välja ka paar negatiivset külge. Näiteks: Vahepeal oli meil neid tunde liiga palju järjest. Mulle ei meeldinud väga paaris liikumised. Vahepeal tegime liiga palju käte peal harjutusi. Esimesel korral olid õlad kukerpallidest veidi sinised. Siinkohal nõustun õpilasega, et vahepeal oli tunde liiga palju järjest, sest protsess oli meil niigi piisavalt pikk.

Seega oleks tunde võinud olla kasvõi kord nädalas, mitte kaks. Õpilased vajavad siiski aega, et kohaneda uuega, eriti kui õpilased ei ole ülikoolis õppivad tudengid, kes on harjunud sellise koormuse ja kontsentreeritusega. Näiteks ülikoolis peavad tihti tudengid käima kaks korda nädalas kaasaegse tantsu või balletti tunnis ning see on nende jaoks täiesti piisava koormusega. Õnneks aga protsessi keskpaigal hakkasid tunnid toimuma kas kord nädalas või üle nädala. See aitas ka kaasa sellele, et õpilased jõudsid kohaneda ning paremini materjali hoomata.

Paaris liikumised olid vajalikud loomaliku liikumise raamistatud improvisatsiooni mänguks. Seega oli see tähtis, et töö käib koos paarilisega. Samas on see arusaadav, et igale inimesele ei meeldigi paaristööd teha. Eriti mõeldes teismelistele, kes ei ole harjunud üksteisega kontaktis olema. Samas arvan, et see oli sellele samale õpilasele parajalt hea väljakutse.

Käte peal harjutusi oli tegelikult üsnagi piisavas mahus, mitte liiga vähe ega ka mitte liiga palju. Samuti on käte peal harjutused vajalikud, et hiljem mängus osata paarilisega teatud hetkedes sama tehnikat ära kasutada.

Arvan, et see on igati loogiline, et alguses jäävad õlad valusaks esimestest kukerpallidest. Mäletan ka ennast esimesel kursusel. Ka minul olid õlad sinakad-lillad, sest ma alles õppisin tehnikat õieti rakendama. Seda sama mainisin ka algselt õpilastele, et nad oskaksid sellega arvestada ning tundi tulles paneksid selga pikakäistega pluusi või kampsuni. Midagi, mis kaitseks neid.

Arvan, et õpilaste tagasiside jäi teismeliste vanusesse. Oleksin soovinud midagi täpsemat ja konkreetsemat, kuigi oli ka tore lugeda noorema generatsiooni mõtteid, sest nemad paraku mõtlevadki teisiti kui mõtleb näiteks ülikooli tudeng. Arvan, et mina kui ka nemad said parajalt hea ja uue kogemuse.

KOKKUVÕTE

Käesolevas tantsuõpetaja kutse lõputöös kirjeldasin ja analüüsisin oma metoodika loomise ja õpetamisprotsessi ajavahemikul september 2016 kuni märts 2017, mil olin õpetajaks S-Stuudio I trupis.

Minu lõputöö eesmärgiks oli loomaliku liikumise baasi otsimine ja selle edasiandmiseks struktuuri loomine. Kaasates kaasaegse tantsu põrandatehnikat ning rakendades õpitut läbi loomaliku liikumise raamistatud improvisatsioonilise mängu nii individuaalselt kui ka läbi paarilise tunnetuse. Sellega seoses uurisingi, kuidas luua loomaliku liikumise baasi nii, et jõuda välja raamistatud improvisatsioonilisse mängu.

S-Stuudio I trupp tegeles peamiselt tänava- ja showtantsuga. Seega olen kindel, et rikastasin õpilasi millegi uue ja huvitavaga, millega nad pole varem nii süvitsi kokku puutunud. Püüdsin olla mitmekülgne, kuid jääda kindlatesse raamidesse. Arvan, et sain oma loovpraktilise tööga väga hästi hakkama, sest lõpuks saavutasin selle, mida soovisin.

KASUTATUD ALLIKAD

Albright, Ann Cooper; Gere David. 2014. Taken by Surprise: A Dance Improvisation Reader. US: Wesleyan University Press.

Huizinga, Johan. 2004. Mängiv inimene: Kultuuri mänguelemendi määratlemise katse. Eesti: Tallinna Kirjastus Varrak.

Jay Mary, Danielle; Kassing Gayle. 2003. Dance Teaching and Methods and Curriculum Design. USA: Human Kintetics.

Krull, Hasso. 2012. Loom on inimesele inimene. Vikerkaar kultuuriajakiri. <http://www.vikerkaar.ee/archives/13035> Külastatud: 16.05.2017.

Kruusamägi, S. 2016. Loomalik liikumine inimese tantsu kontekstis. [Seminaritöö]. TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia. TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia etenduskunstide osakond. Tantsukunsti õppekava. Viljandi.

Levkowich, Matan. 2014. Animal Instinct Practice: Norway. <https://vimeo.com/103231069> Külastatud 06.03.2017.

Portal, Ido. 2015. THE MOVEMENT CAMP. <https://www.youtube.com/watch?v=-T0o76ccBeM> Külastatud 06.03.2017.

Pymm, John; Deal, Gail; Conquer, Alistair. 2004. A Student's Guide to AS Performance Studies for the OCR Specification. UK: Rhinegold Publishing Ltd.

Rego, Waldeloir. 1968. Capoeira, A Philosophy of the Body. Brazil: Editôra Itapua.

Saks, Karl. 2016. Loomalik liikumine inimese tantsu kontekstis: Retsensioon.

Schneer, Georgette. 1994. Movement Improvisation: In the Words of a Teacher and Her Students. USA: Human Kintetics.

Tammet, Tanel. 2017. Inimlikkus on loomalikkus. Metsas kultuuri ja looduse ristee koduleht. <http://www.metsas.ee/et/tekstid/tanelt> Külastatud 16.05.2017.

SUMMARY

In the current thesis I described and analysed my animalistic movement method and teaching process between September 2016 and March 2017 while I was a teacher in S-Stuudio group named I troupe.

The purpose of this work was to research animalistic movement basis and create a structure so I could teach it to others. Involving contemporary dance floorwork and applying what they have learned through a structured improvisational animalistic game, individually as well as with a partner. Related to that, I researched how to create animalistic movement base in a way that we could move on to structured improvisational game.

S-Stuudio's I troupe was mainly engaged with street and show dance. That is why I am convinced that I enriched the students with something new and interesting. I tried to be diverse while staying in specific frames. I think I did a good job on my creative-practical work because in the end I achieved what I wanted.

LISAD

Lisa 1 Tagasiside küsitlus

1. Mis tähendab sinu jaoks loomalik liikumine?
2. Mida protsessi käigus õppisid?
3. Kuidas sulle meeldisid loomaliku liikumise tunnid?
4. Mis olid positiivsed ja negatiivsed küljed?
5. Milline olin mina (Stella) õpetajana?

Lisa 2 Tunni videosalvestis

DVD- plaat, mis sisaldab protsessis käsitletud materjali.

Kahjuks aga ei olnud tehniliste probleemide tõttu võimalik kõiki meetodeid videosse lisada.

Siiski arvan, et see video materjal on piisav, et luua arusaam millega tegelesin.

Lisa 3 Lihtlitsents

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, **Stella Kruusamägi** (sünnikuupäev: 30.07.1992.)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose “Loomaliku liikumise struktureeritud õpetamine”, mille juhendaja on **Joonas Tagel**.

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, 23.05.2017.